

Organik Tarım ve Kırsal Kalkınmaya Etkisi: Kırtık Köyü Örneği

Düriye BOZOK¹

Meziyet NARİN^{2*}

Göksel Kemal GİRĞİN¹

1 Balıkesir Üniversitesi Turizm Fakültesi Gastronomi ve Mutfak Sanatları Bölümü, Balıkesir

2 Balıkesir Üniversitesi Burhaniye Meslek Yüksekokulu, Turizm ve Otel İşletmeciliği Bölümü, Balıkesir

*Sorumlu yazar:

Email: mnarin@balikesir.edu.tr

Geliş Tarihi: 30 Aralık 2015

Kabul Tarihi: 05 Şubat 2016

Özet

Günümüzde gıda kaynaklı hastalıklarda meydana gelen artışlar ve elde edilen tarım ürünlerinin kalitelerindeki düşüşler, insanları organik gıdalara yöneltmiştir. Organik gıdaların üretimi kişilere sadece sağlık açısından değil organik gıda üretimi yapan ve organik tarımın yapıldığı bölgeleri kapsayan birçok fayda da sunmaktadır. Bu faydalar tarımla, çevre, sosyal durum, ekonomik koşullar ve örgütsel/kurumsal olmak üzere çeşitli başlıklar altında toplanmaktadır.

Bu çalışmanın amacı, Balıkesir İli Burhaniye İlçesi'ne bağlı Kırtık Köyü (Mahallesi)'nde başlatılan organik (ekolojik) tarım çalışmaları hakkında bilgi vermek ve bölgede organik tarım üretiminin artmasıyla birlikte, organik tarım üretimi yapan kesimin literatürde belirtilen organik tarımın potansiyel faydalarına yönelik görüşlerini belirlemektir. Bu noktadan hareketle, çalışmada öncelikle organik tarım ve kırsal kalkınma kavramları hakkında genel bilgilere yer verilmiştir. Daha sonra Doğal Kaynaklar ve Etik Ticaret Programı (Natural Resources and Ethical Trade Programme - NRI) çerçevesinde Crucefix (1998) tarafından yapılan çalışmada belirtilen "Organik Tarımın Potansiyel Faydaları"ndan yola çıkarak çalışmanın ölçeği oluşturulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Organik tarım, Ekolojik tarım, Kırsal kalkınma, Kırtık Köyü, Sürdürülebilirlik.

Organic Agriculture and Its Effect on Rural Development: Kırtık Village Case Study

Abstract

Today, increasing food oriented diseases and decreasing quality of agriculture products directed people to organic food. Production of organic food has advantages not only on health but also on the regions which produce organic food. We can categorization them under agriculture, environment, social status, economical conditions and organizational / institutional headings.

The aim of this study is to inform about the organic agriculture studies which was started in Balıkesir, Burhaniye, Kırtık village and determine the opinions of the society, which make organic agriculture with the rise of organic agriculture production, on the potential literature benefits of organic agriculture. For this reason, firstly general information is given about the concepts of rural development and organic agriculture. of organic production started in Kırtık after related literature scan. Then the scale of the study is measured in the light of "Potential Benefits of Organic Agriculture" defined in the study by Crucefix (1998) and in the frame of Natural Resources and Ethical Trade Programme-NRI

Key words: Organic agriculture, Ecological agriculture, Rural development, Kırtık Village, Sustainability.

GİRİŞ

Gelişmekte olan ülkelerde genellikle kırsal kalkınma, tarım sektörünün kalkınması olarak algılsa da gıda güvenliğinin sağlanması yanında doğal çevreyi de koruyarak, işgücü ve gelirin artırılmasını halkın katılımıyla gerçekleştirmeyi amaçlayan sürdürülebilirlik çerçevesi içinde ele alınması gereken bir olgudur. Bu nedenle, Dünya'da havayı, suyu ve toprağı kirletmeksizin, erozyonu, toprağın tuzlulaşmasını, diğer hastalık ve zararlıların etkisini en aza indirecek tarımsal tekniklerin geliştirilmesine her geçen gün duyulan ihtiyaç artmaktadır. Bu ihtiyacı karşılayacak, doğaya dost üretim metodu "Organik Tarım" olarak nitelendirilmektedir. Ancak günümüzde Kalkınma Bakanlığı'nın Onuncu kalkınma Planı'ndaki Tarımsal Yapıda Etkinlik ve Gıda Güvenliği Özel İhtisas Komisyonu Raporu'ndaki sonuçlar da göstermektedir ki, bu gelişmeler tarım sektörünün dünya çapında krize maruz kalmasının ve gıda güvenliğinin tehdit altında olmasının

önüne geçememiştir. Gıda fiyatlarındaki istikrarsız artışları, son yıllarda dünyanın değişik bölgelerinde meydana gelen kuraklık ve sel felaketleri de olumsuz yönde etkilemektedir. Bu nedenle, çevre duyarlılığını arttıran, yerelin kalkınmasında zenginliklerin korunarak sürdürülebilirliğin sağlanmasına olanak tanıyan organik üretimin yaygınlaştırılması gerekmektedir [15]. Organik gıdaların üretimi kişilere sadece sağlık açısından değil organik gıda üretimi yapan ve organik tarımın yapıldığı bölgeleri kapsayan birçok fayda da sunmaktadır. Bu bağlamda, yapılan araştırma ile Balıkesir İli Burhaniye İlçesi Kırtık Köyü yaylalarında başlatılan organik tarımın kırsal kalkınmanın gelişimine etkilerine ilişkin yaklaşımlarının incelenmesi ve öneriler geliştirilmesi hedeflenmiştir.

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Günümüzde, insanların yaşamında hayati önem arz eden gıdaların üretiminde modern/endüstriyel tarım yöntemleri

sağlığı tehdit eder duruma gelmiştir. Özellikle böcekler, hayvanlar, mikroorganizmalar, yabani otlar ve diğer zararlıların ölmesini ya da davranışlarını değiştirmesini sağlamak için kullanılan biyolojik aktif kimyasallardan olan pestisitler, 1940'ly illardan itibaren kullanılmaya başlamıştır. 1970'de çevre koruma hareketlerinin başlaması, pestisitlere karşı duyarlılık 1992'de Rio Deklarasyonu ile tüm ülkelere sürdürülebilir kalkınma kavramı sayesinde yeni bir bakış açısı kazandırmıştır. Böylece, tarımsal üretimde kontrollü pestisit kullanımının sağlanması yanında, mevcut etkin maddelerin yeniden güvenlik testlerine alınması ve bazılarının yasaklanmasını da gündeme getirmiştir[14]. Rekabetin artması, tüketicilerin bilinçlenmesi güvenilir gıda temini için kaliteyi ön planda tutan, aynı zamanda da doğayı ve canlı yaşamını koruyan alternatif üretim sistemlerinin benimsenmeye başlamasına neden olmuştur[7] 2015 Yılı Dünya Toprak yılı ilan eden Birleşmiş Milletlerin Gıda ve Tarım Örgütü (FAO)'nün Organik Tarım Programının uzun vadeli hedefleri arasında; organik üretim, işleme, sertifikasyon ve pazarlama konusunda üye ülkelerin kapasitelerini inşa ederek gıda güvenliğini, kırsal kalkınma, sürdürülebilir geçim kaynaklarını ve çevre bütünlüğünü güçlendirmek bulunmaktadır.

İdari sınırlar itibarıyla nüfus yoğunluğu km² başına 150 kişiden az olan yerler, kırsal alan olarak kabul edilmektedir. TÜİK verilerine göre kırsal alanda yoksulluk oranları kentlere kıyasla daha yüksektir. Bu durum, kırsal kesimde üretim ve istihdam odaklı desteklerin çeşitlendirilmesini ve artırılmasını zorunlu kılmaktadır. En basit tanımıyla kırsal kalkınma; insan yaşamına olumsuzluklar getiren kırsal çevre koşullarının iyileştirilmesine yönelik çalışmalardır[16]. Kırsal yörelerde yaşayan insanlar geçimlerini genel olarak, toprağa dayalı bir üretim dalı olan tarımsal üretimden sağlamaktadır. Ancak, tarımsal işletmelerin düzensiz, küçük yapıda olması, ürünlerini pazarlamada birlikte hareket edememeleri, eğitim hizmetlerinin yaygınlaştırılmaması önemli sorunlarının başında gelmektedir. Kırsal kalkınma bir eğitim işi olması yanı sıra örgütlenmeyi de gerektirmektedir[4]. Kırsal kalkınmanın temelini oluşturan organik tarım sektöründe önemli örgütlenmelerin başında Dünya çapında organik tarım hareketini kapsayan, 120 ülkede 800 üye örgütü yöneten ve organik tarım standardı ve organik akreditasyon hizmeti sunan 1972'de Almanya'da kurulan, Uluslararası Organik Tarım Hareketleri Federasyonu (IFOAM)'dur. Bu örgüt organik tarımı: Toprak, ekosistem ve insan sağlığını sürdüren bir üretim sistemi olarak, olumsuz etkisi olan girdilerin kullanımı yerine; ekolojik süreçler, biyolojik çeşitlilik ve yerel koşullara uyum sağlamış döngülere dayanan, içinde bulunulan çevreye fayda sağlayarak, adil ilişkiyi ve tüm ilgili taraflar için iyi bir yaşam kalitesini yaygınlaştırmak adına gelenek, yenilikler ve bilimi bir araya getirmek olarak tanımlamaktadır[6].

Türkiye'de ise Organik Tarım uygulamaları, 1985 yılında Avrupa ithalatçıların talebi doğrultusunda İzmir'de başlamış, Ege Bölgesi başta olmak üzere Akdeniz Bölgesi, Karadeniz, İç Anadolu ve Doğu Anadolu bölgelerinde yaygınlaşmıştır[12]. Ulusal Kırsal Kalkınma Stratejisi'nde alınan kararlarda ise; Türkiye öncelikleri, tarım ve gıda sektörlerinin rekabetçi bir yapıya kavuşturulması ve çevreci tarım uygulamalarının geliştirilmesi yer almaktadır[8]. İnsan sağlığını ve ekolojik dengeyi gözeterek yeni üretim şekilleri belirlemek, bunları desteklemek, yaygınlaştırmak ve görev alanına giren faaliyetler sonucu ortaya çıkabilecek kirliliğin önlenmesine yönelik ilgili kurumlarla koordinasyonu sağlamak, Bitkisel Üretim Genel Müdürlüğünün görevleri arasında bulunmaktadır. Organik bitkisel üretim; insan gı-

dası, hayvan yemi, bitki besleme, çoğaltım materyali elde edilmesi, hammaddesini tarımdan alan sanayilere organik hammadde temini, tıbbi ve bilimsel amaçlarla her aşaması "Organik Tarımın Esasları ve Uygulamasına İlişkin Yönetmelik" göre üretilen, yetkilendirilmiş kuruluş tarafından kontrol edilen ve sertifikalandırılan üretim faaliyeti olarak tanımlanmaktadır[17].

Dünya'da organik tarım konusunda 2012 verilerine göre organik tarım arazisi 37.5 milyon hektar (geçiş sürecinde olan alanlar dahil) 1,9 milyon üretici sayısı içinde, Türkiye 57259 ile organik üretici sayısı en yüksek on ülke arasında altıncı sırada yer almaktadır. En büyük organik alana sahip on Avrupa ülkesi arasında 523'627 hektar ile sekizinci sırada yer alırken 2011-2012 yılları arasında organik tarım arazisinde artış olan on ülke arasında 81045 hektar artış ile dördüncü sıraya yükselmiştir[19]. Türkiye'de 2014 yılında organik bitkisel üretim sayısı 208, çiğci sayısı 71 472, 842 216 hektar alanda 1 642 235 ton üretime yükselmesine rağmen, kırsal yoksulluk önemini korumaya devam etmektedir[18]. Zira tarım istihdamı büyük ölçüde atıl işgücü barındıran geçimlik işletmelerdedir. Bu işletmelerin ölçek ve pazarlama sorunları yeterli ve düzenli işletme geliri elde etmelerini engelliyerek yoksulluk ve göç sorunlarını tetiklemektedir[11].

Söz konusu sorunların yaşandığı yerlerden birisi de Balıkesir İli Burhaniye ilçesine bağlı ve ilçenin güney doğusunda yer alan Kırtık Köyü (Mahallesi)dir. İl Merkezine uzaklığı 110 km. ilçeye uzaklığı 15 km. olup rakımı 430 metredir. Madra Dağı'nın batı eteklerinde bulunup 100 hane ve 250 civarında nüfusa sahiptir. Geçimini hayvancılık, zeytincilik, çam fıstığı, sebze ve meyve üretiminden sağlayan Köy'ün (Kırtık Mahallesi) Kır Yaylası ve Sinekli Yaylası olmak üzere iki yaylası mevcuttur. Üzerindeki en büyük yerleşmeye bağlı olarak Kozak Dağı adı verilen, bu dağların en yüksek zirvesi (1338m) Marmara ve Ege'yi birbirinden ayırmakta ve su bölümü çizgisini meydana getirmektedir. Bu dağlar, İvrindi ilçesinin 4 km batısında, Musluk Dağı üzerinden Kazdağı'nın devamı olan Aykaya Dağı ile birleşmektedir[9]. Verimli tarım azarilerinin yaylada bulunması nedeniyle, yılın mayıs ayından itibaren yaylalara göç eden, tarım ve hayvancılık yapan köylüler, ekim-kasım aylarına kadar yaylada ikamet ederek, kışın ise tekrar köye göç ederek zeytincilikle uğraşmaktadırlar. Türkiye'nin yaylacılık faaliyetleri arasında güney ve batı bölgelerindeki köy halkının yaz aylarında topluca yaptığı yaylacılık faaliyetlerinde olduğu gibi bu yörede de tarımla kombine edilen yaylacılık faaliyeti gerçekleştirilmektedir. Yaylalar, bitki örtüsü, yaban hayatı kaynakları, göl, şelale, kanyon, vb. doğal çekiciliklerle üstün peyzaj değerlerine sahip, yerel mimari tarzının korunduğu, geleneksel kırsal yaşam ortamıyla, eko turizm özellikleri de gösteren yerler tanımının özelliklerini de barındırmaktadır[20].

Kırtık Köyü'nde organik tarımla ilgili çalışmalar 2010 yılında, Buğday Ekolojik Yaşamı Destekleme Derneği'nin projesi "%100 Ekolojik Pazar"ın Burhaniye İlçesi'nde de kurulması için Balıkesir Üniversitesi Burhaniye Meslek Yüksekokulu, Burhaniye Kent Konseyi ve Burhaniye Kaymakamlığı'nın işbirliği ile başlatılmıştır. Ancak, Buğday Ekolojik Yaşamı Destekleme Derneği'nin, yörede organik üretim olmadan pazarın sürdürülebilirliğinin söz konusu olamayacağı kistasından hareketle; Burhaniye Kaymakamlığı Köylere Hizmet Götürme Birliği'nin finansman desteği ile Kırtık Köyü Sinekli ve Kır Yaylalarını'nda 37 çiğci ile sekiz ürün çeşidi ile organik sertifikalı üretim sürecine 2011 yılında başlamıştır. Sertifikalı ürünler Ağustos-Ekim ayları arasında kurulan Burhaniye yerel organik pazarda tüketici-

lerle buluşmaktadır[1]. Organik üretim süreci 2014 Yılında kurulan “Kırtık Köyü Organik Tarım ve Turizmi Geliştirme Derneği”nin sertifika finansmanı ile devam etmektedir. Burhaniye Kırtık Köyü’nün yaylalarında başlatılan organik tarım faaliyeti, 2014 yılında 220 hektar alanda 11 ürün çeşidi ile 40 çiftçi sayısına ulaşmıştır[2]. Söz konusu yöre, aynı zamanda ulusal ve uluslararası pazarda rekabet edebileceği genetik çeşitliliği bozulmamış ürünlere de sahiptir. Bu ürünlerin başında Kırtık Köyü civarında bulunan zeytinler gelmektedir[10].

Organik üretime başlanılan yörede çiftçilerin organik ürün desteğinden yararlanmaları sertifikalı üretime katılımı teşvik etmektedir[13]. Ancak, üretim yapılan söz konusu organik tarım alanlarının küçük olması, alınan destek miktarlarının düşük olması, organik hayvancılığın da geliştirilmesini gerekli kılmaktadır. Nitekim, yörenin alternatif gelir getirici değerlerinin de ön plana çıkartılmasında sağlıklı gıda maddelerinin üretiminin yapıldığı alanların temel alındığı bir sistemin oluşturulması, yerel kalkınmanın sürdürülebilirliğinin sağlanabilmesi için önemlidir. Çünkü kırsal alanlara ait kültürün bir parçası olan beslenme, doğal çevre ve tarımla bütünleştiğinde, kırsal turizme aynı zamanda diğer turizm türleriyle de kolay entegre olabilen bir turizm çeşidine de dönüşebilecektir[3].

MATERYAL VE YÖNTEM

Araştırmanın Evreni

Araştırmanın evreni Balıkesir’in Kırtık Köyü’nde organik tarım ile uğraşan 38 yerel halkın katılımından oluşmaktadır. Evrenin az sayıda kişiden oluşması ve bu kişilere ulaşma kısıtı olmamasından dolayı oluşturulan anket formu organik tarımla uğraşan 38 çiftçinin tamamına doldurtulmuştur. Anketlerde herhangi bir hata (eksik, hatalı doldurma vb.) olmadığı belirlenmiş ve doldurtulan 38 anketin tamamı değerlendirilmiştir.

Veri Toplama Aracı ve Teknikleri

Veri toplama aracı olarak iki bölümden oluşan anket kullanılmıştır. Anketin birinci bölümünde, katılımcılara yönelik demografik özelliklere (cinsiyet, yaş, medeni durum ve eğitim durumu) yer verilmiştir. Anketin ikinci bölümünde ise, Doğal Kaynaklar ve Etik Ticaret Programı (Natural Resources and Ethical Trade Programme - NRI) çerçevesinde Crucefix (1998) tarafından yapılan çalışmada belirtilen “Organik Tarımın Potansiyel Faydaları”ndan yola çıkarak oluşturulan ölçek kullanılmıştır[5].

Ölçekte yer alan ifadeler için 5’li Likert tipi derecelendirme (1: Kesinlikle Katılmıyorum; 5: Kesinlikle Katılıyorum) kullanılmıştır. Ölçek, organik tarımın faydaları olarak; tarım, çevre, sosyal durum, ekonomik ve örgütsel/kurumsal faydalar başlıkları altında toplanmış 28 ifadeyi içermektedir.

Verilerin Analizi ve Güvenirlilik

Organik tarımın faydalarının ölçülebilmesi üzerine oluşturulan bu ölçeğin güvenilirliği Cronbach Alpha tekniği ile sınanmıştır. Analizin sonucuna göre ise Cronbach Alpha=0,92 olarak bulunmuştur. Araştırmada frekans analizlerinin yanı sıra veriler normal dağılım göstermediği için Mann-Withney U ve Kruskal-Wallis testleri (parametrik olmayan testler) ile bulguların değerlendirilmesi yapılmıştır.

BULGULAR VE TARTIŞMA

Katılımcıların Sosyo-Demografik Özellikleri

Araştırmanın bu bölümünde katılımcıların sosyo-demografik özelliklerinin ortaya konması amaçlanmıştır.

Tablo 1: Katılımcıların Sosyo-Demografik Özellikleri

Katılımcıya İlişkin Bilgiler	Sıklık (N)	Yüzde (%)
Cinsiyet		
Erkek	23	60,5
Kadın	15	39,5
Yaş		
18-24 yaş arası	1	2,6
25-34 yaş arası	7	18,4
35-44 yaş arası	8	21,1
45-54 yaş arası	17	44,7
55 yaş ve üstü	5	13,2
Medeni Durum		
Evli	32	84,2
Bekar	6	15,8
Eğitim Durumu		
İlköğretim	29	76,3
Ortaöğretim	8	21,1
Önlisans	1	2,6

Araştırmaya katılan toplam 38 kişinin % 60,5’i (23) erkek ve %39,5’ü (15) kadın olduğu, % 44,7 gibi büyük çoğunluğun 45 ile 54 yaş arasında olduğu görülmektedir. Katılımcıların % 21,1’inin 35-44 yaş arası, % 18,4’ünün 25-34 yaş arası, % 13,2’sinin 55 yaş ve üstü ve % 2,6’sı 18-24 yaş arası olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Katılımcıların % 84,2’si evli, % 15,8’i bekâr olup, % 76,3’ü ilköğretim, % 21,1’i ortaöğretim ve % 2,6’sı önlisans mezunudur.

Organik Tarımın Sağladığı Faydalarına İlişkin Genel Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde organik tarım üreticilerinin, organik tarımın sağladığı faydalara katılım düzeylerinin belirlenmesine çalışılmıştır. Doğal Kaynaklar ve Etik Ticaret Programı (Natural Resources and Ethical Trade Programme-NRI) çerçevesinde Crucefix (1998) tarafından yapılan çalışmada belirtilen “Organik Tarımın Potansiyel Faydaları”ndan yola çıkarak oluşturulan ölçek; tarım, çevre, sosyal durum, ekonomik koşullar ve örgütsel/kurumsal faydalar olmak üzere beş alt unsurdan oluşmaktadır. Bu ölçeği oluşturan ifadelerin aritmetik ortalamaları ve standart sapmaları aşağıdaki tablolarda verilmiştir.

Tablo 2: Organik Tarımın Tarıma Yönelik Faydalarına İlişkin Görüşlerinin Aritmetik Ortalamaları ve Standart Sapmaları

İFADELER	\bar{X}	S.S.
Tarımla İlgili Faydalar	3,63	1,17
Organik tarımla birlikte ürün çeşitliliği sağlanmıştır.	3,60	1,32
Organik tarım toprak verimliliğini arttırmıştır.	3,68	1,12
Organik tarım elde edilen ürünlerin kalitesini arttırmıştır.	3,81	1,27
Uygulanan organik tarım yöntemleri ile bitkilerde haşere/hastalıklar azaltılmıştır.	3,05	1,27
Organik tarımda, tohumdan hasada kendi kendine yeten bir üretim sistemi oluşturulmuştur.	3,92	1,12
Organik tarım ile yerel kaynakların maksimum kullanımı sağlanarak istikrarlı bir üretim oluşturulmuştur.	3,71	0,93

Tablo 2, organik tarım üreticilerinin, organik tarımın tarıma yönelik potansiyel faydaları ile ilgili verilen ifadelerle katılım düzeylerini göstermektedir. Tabloda da görüldüğü gibi katılımcıların tarımla ilgili potansiyel faydaları içeren ifadelerle katılım düzeyleri ortalamasının 3,63 olduğu belirlenmiştir. Bu sonuç, katılımcıların organik tarımın tarımla ilgili potansiyel faydaları içeren ifadelerle “Katılıyorum” seçeneğine yakın görüşte olduklarını ifade etmektedir. Tarımla ilgili potansiyel faydalar içerisinde en yüksek katılımın (3,92) gerçekleştiği ifadenin “Organik tarımda, tohumdan hasada kendi kendine yeten bir üretim sistemi oluşturulmuştur.” ifadesi olduğu görülmektedir. Bununla birlikte organik tarımın tarımla ilgili potansiyel faydalarını oluşturan ifadelerde en düşük katılımın (3,05) “Uygulanan organik tarım yöntemleri ile bitkilerde haşere/hastalıklar azaltılmıştır.” ifadesi olduğu görülmektedir.

Tablo 3: Organik Tarımın Çevreye Yönelik Faydalarına İlişkin Görüşlerinin Aritmetik Ortalamaları ve Standart Sapmaları

İFADELER	\bar{X}	S.S.
Çevre İle İlgili Faydalar	4,38	0,91
Organik tarımda uygulanan doğaya zarar vermeyen ilaçlama ve gübreleme yöntemleri ile kimyasal kirlilik azaltılmıştır.	4,37	1,05
Organik tarım ile doğal kaynakların kullanımı artmıştır.	4,31	0,90
Organik tarım sayesinde toprak erozyonu önlenmiştir.	4,16	0,92
Organik tarım yaban hayatı koruma imkanı sunmuştur.	4,47	0,89
Organik tarım ile, sağlıklı bir çevrede doğal bir denge oluşturulmuştur.	4,58	0,79
Organik tarım ile çevre ile uyumlu üretim sağlanmıştır.	4,37	0,91

Tablo 3, organik tarım üreticilerinin, organik tarımın çevreye yönelik potansiyel faydaları ile ilgili verilen ifadelerle katılım düzeylerini göstermektedir. Tabloda da görüldüğü gibi katılımcıların çevre ilgili potansiyel faydaları içeren ifadelerle katılım düzeyleri ortalamasının 4,38 olduğu belirlenmiştir. Bu sonuç, katılımcıların organik tarımın çevre ile ilgili potansiyel faydaları içeren ifadelerle “Katılıyorum” seçeneğine yakın görüşte olduklarını ifade etmektedir. Çevre ilgili potansiyel faydalar içerisinde en yüksek katılımın

(4,58) gerçekleştiği ifadenin “Organik tarım ile, sağlıklı bir çevrede doğal bir denge oluşturulmuştur.” ifadesi olduğu görülmektedir.

Tablo 4: Organik Tarımın Sosyal Duruma Yönelik Faydalarına İlişkin Görüşlerinin Aritmetik Ortalamaları ve Standart Sapmaları

İFADELER	\bar{X}	S.S.
Sosyal Durum İle İlgili Faydalar	3,92	1,03
Organik tarım ürünleri ile sağlıklı beslenme açısından gelişme sağlanmıştır.	4,50	0,92
Organik tarım, tarımsal üretim hakkında daha iyi bir eğitim sunmuştur.	3,95	1,14
Organik tarım üretimi, halkın eski bilgilerini gençlere öğretmesine fırsat vererek, daha güçlü bir toplum yaratmıştır.	4,24	0,85
Organik tarım sayesinde kırsalda yaşayanların göç etmesi azalmıştır.	3,53	1,18
Organik tarım kadınların üretime katılımını arttırmıştır.	3,84	1,08
Organik tarım istihdamı artırmıştır./yeni istihdam olanakları sağlamıştır.	3,79	0,93
Organik tarım üretimi daha kaliteli iş olanakları sunmuştur.	3,60	1,15

Tablo 4’te ise organik tarım üreticilerinin, organik tarımın sosyal duruma yönelik potansiyel faydaları ile ilgili verilen ifadelerle katılım düzeylerini göstermektedir. Tabloda da görüldüğü gibi katılımcıların sosyal durum ile ilgili potansiyel faydaları içeren ifadelerle katılım düzeyleri ortalamasının 3,92 olduğu belirlenmiştir. Bu sonuç, katılımcıların organik tarımın sosyal durum ile ilgili potansiyel faydaları içeren ifadelerle “Katılıyorum” seçeneğine yakın görüşte olduklarını ifade etmektedir. Sosyal durum ile ilgili potansiyel faydalar içerisinde en yüksek katılımın (4,50) gerçekleştiği ifadenin “Organik tarım ürünleri ile sağlıklı beslenme açısından gelişme sağlanmıştır.” ifadesi olduğu görülmektedir. Bununla birlikte organik tarımın sosyal durum ile ilgili potansiyel faydalarını oluşturan ifadelerde en düşük katılımın (3,53) “Organik tarım sayesinde kırsalda yaşayanların göç etmesi azalmıştır.” ifadesi olduğu görülmektedir.

Tablo 5: Organik Tarımın Ekonomik Koşullara Yönelik Faydalarına İlişkin Görüşlerinin Aritmetik Ortalamaları ve Standart Sapmaları

İFADELER	\bar{X}	S.S.
Ekonomik Koşullar	3,55	1,13
Organik tarım, yöredeki kaynakların kullanımını artırarak yerel ekonomiyi güçlendirmiştir.	3,87	0,93
Organik tarım kendi kendine yeten bir ekonominin oluşmasına katkı sağlamıştır.	3,58	0,95
Organik tarım, gelirin güvence altına alınmasını sağlamıştır.	3,42	1,22
Organik tarım ürünlerinin kendine özgü pazarları ile tüketici hedef kitleye genişleyerek, ekonomik anlamda getirilerin artması sağlanmıştır.	3,42	1,29
Maliyeti düşük üretim yöntemleri ile organik tarım, nakit yatırımını azaltmıştır.	3,66	1,12
Organik tarım ile ekonomik riskler azaltılmıştır.	3,37	1,26

Organik tarım üreticilerinin, organik tarımın ekonomik koşullara yönelik potansiyel faydaları ile ilgili verilen ifadelerle katılım düzeyleri tablo 5'te gösterilmektedir. Tabloda da görüldüğü gibi katılımcıların ekonomik koşullar ile ilgili potansiyel faydaları içeren ifadelerle katılım düzeyleri ortalamasının 3,55 olduğu belirlenmiştir. Bu sonuç, katılımcıların organik tarımın 5 başlık altında toplanmış potansiyel faydaları içerisinde en düşük katılımın ekonomik koşullar ile ilgili potansiyel faydaları içeren ifadelerle ait olduğu görülmektedir. Bu ifadeler içerisinde en yüksek katılımın olduğu ifade (3,87) "Organik tarım, yöredeki kaynakların kullanımını artırarak yerel ekonomiyi güçlendirmiştir." ifadesi olurken, en düşük katılımın (3,37) olduğu "Organik tarım ile ekonomik riskler azaltılmıştır." ifadesi olduğu görülmektedir.

Tablo 6: Organik Tarımın Örgütsel/Kurumsal Faydalarına İlişkin Görüşlerinin Aritmetik Ortalamaları ve Standart Sapmaları

İFADELER	\bar{X}	S.S.
Örgütsel/Kurumsal Faydalar	3,74	1,21
Organik tarım ilgili dernek, yerel yönetim, eğitim kurumlarının ortak bir paydada buluşmalarına zemin hazırlayarak, dayanışmayı arttırmıştır.	3,89	1,13
Organik tarım demokratik bir örgüt yapısının oluşmasını (yani tüm çalışanların fikirlerinin dikkate alınmasını) sağlamıştır.	3,89	1,13
Organik tarım kapasitenin artmasını sağlamıştır.	3,42	1,37

Tablo 6, organik tarım üreticilerinin, organik tarımın potansiyel örgütsel/kurumsal faydaları ile ilgili verilen ifadelerle katılım düzeylerini göstermektedir. Tabloda da görüldüğü gibi katılımcıların örgütsel/kurumsal ile ilgili potansiyel faydaları içeren ifadelerle katılım düzeyleri ortalamasının 3,74 olduğu belirlenmiştir. Bu sonuç, katılımcıların organik tarımın potansiyel örgütsel/kurumsal faydaları içeren ifadelerle "Katılıyorum" seçeneğine yakın görüşte olduklarını ifade etmektedir.

Normal Dağılım Testi

Çalışmanın bundan sonraki testlerde hangi testlerin (parametrik veya parametrik olmayan) yapılmasının doğru olacağını belirlemek amacıyla anket yoluyla elde edilen verilerin "Tek örneklem Kolmogorov-Smirnov Testi" ile verilen bir dağılımın teorik bir dağılıma uygunluğu test edilmiştir. Söz konusu test sonucunda, organik tarım üreticilerinin, organik tarımın sağladığı çeşitli potansiyel yararlarına ait verilerin normal dağılım göstermediği tespit edilmiştir ($P=0,00$; $p<0,05$). Dolayısıyla bundan sonraki testlerde parametrik olmayan testlerden yararlanılarak söz konusu değişkenler arasındaki ilişki ve bu değişkenleri etkileyen bağımsız değişkenler arasında bir farklılık olup olmadığı belirlenmeye çalışılacaktır.

Mann-Withney U Testi

Organik tarım üreticilerinin, organik tarımın potansiyel faydalarının (tarım, çevre, sosyal durum, ekonomik koşullar, örgütsel/kurumsal), cinsiyet ve medeni durumlarına göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla Mann-Withney U testi yapılmıştır. Yapılan test sonucunda "Tarımla İlgili Faydalar" başlığında "Uygulanan organik tarım yöntemleri ile bitkilerde haşere/hastalıkların azaltıldığı konusunda" ait ifadeye cinsiyete göre, erkeklerin kadınlara göre daha yüksek düzeyde katıldıkları belirlenmiştir ($z=-2,29$, $p=0,022$). Yapı-

lan test sonucunda "Sosyal Durum İle İlgili Faydalar" başlığında "Organik tarım üretimi daha kaliteli iş olanakları sunmuştur." ifadesine de erkeklerin daha yüksek düzeyde katılım gösterdikleri tespit edilmiştir ($z=-2,11$, $p=0,034$).

Medeni durumlarına göre de yapılan testler sonucunda sadece örgütsel/kurumsal faydalar başlığı altında yer alan "Organik tarım kapasitenin artmasını sağlamıştır." ifadesine evli organik tarım üreticilerinin bekarlara göre daha yüksek düzeyde katılım gösterdikleri belirlenmiştir ($z=-2,22$, $p=0,026$).

Kruskal-Wallis Testi

Kruskal-Wallis testinde organik tarım üreticilerinin yaş ve eğitim durumları ile organik tarımın potansiyel faydaları hakkında görüşleri arasında anlamlı bir fark olup olmadığı test edilmiştir. Yapılan analize göre organik tarım üreticilerinin yaş grupları ile "Organik Tarımın Örgütsel/ Kurumsal Faydaları"na yönelik görüşleri arasında anlamlı bir fark tespit edilmiştir. Elde edilen bulgulara göre "Organik tarımın demokratik bir örgüt yapısının oluşmasını sağlaması" ile ilgili ifadeye 45-54 yaş grubundaki organik tarım üreticilerinin daha yüksek düzeyde katılım gösterdikleri belirlenmiştir ($H=10,606$; $SD=4$; $p=0,031$).

Organik tarım üreticilerinin eğitim durumlarına göre ilköğretim mezunlarının diğer eğitim düzeyindeki üreticilere göre "Kadınların organik tarım sayesinde üretime katılımı artmıştır" ifadesine katılım düzeylerinin yüksek olduğu tespit edilmiştir ($H=9,648$; $SD=2$; $p=0,008$).

SONUÇ VE ÖNERİLER

Organik tarımla uğraşan kişilerin cinsiyetlerine bakıldığında, erkeklerin kadınlara oranının daha fazla olduğu görülmektedir. Dolayısıyla tarımla uğraşan kadınların, organik tarım ve potansiyel faydaları hakkında bilgilendirilmeleri gerekmektedir.

Organik tarımla uğraşan kişilerin yaş aralıklarına bakıldığında, katılımcıların % 79'unun 35 yaş ve üzeri yaş grubundaki yani orta yaş ve üzeri denilebilecek kişilerden oluştuğu, daha genç yaş aralığında (18-34 yaş arası) bulunan üreticilerin oranının % 21 olduğu belirlenmiştir. Çünkü Kırtık köyünden Burhaniye'ye yaklaşık 30 yıldır göç edenlerin sayısı azalmakla birlikte, genç nüfus Burhaniye merkezde düzenli gelir getiren işlerde çalışmayı, tarım ve hayvancılık yapmaya tercih etmektedirler. Yöre halkına dair bu gözlemler ve çıkan sonuç dikkate alındığında, tarımla uğraşan genç nüfusun, organik tarım ve sağlayabileceği potansiyel faydaları konularında bilgilendirilmeleri gereği ortaya çıkmaktadır.

Katılımcılar, organik tarımın potansiyel faydalarından tarım, çevre, sosyal, ekonomik ve örgütsel/kurumsal faydaları arasında en çok organik tarımın çevre ile ilgili faydalarına ait ifadelerle yüksek katılım gösterdikleri ortaya çıkmıştır. Bu noktadan hareketle, organik tarım üreticilerinin, tarım, sosyal, ekonomik ve örgütsel/kurumsal konularda da organik tarımın katkıları hakkında daha çok bilgilendirilmeleri bu üreticilerin organik tarımın devam ettirilmesi konusundaki motivasyonlarını arttırabilir.

Organik tarımın sosyal durum ile ilgili potansiyel faydalarına yönelik ifadelerle verilen yanıtlar incelendiğinde; "Organik tarım sayesinde kırsalda yaşayanların göç etmesi azalmıştır." ifadesine katılımcıların düşük katılım gösterdikleri ortaya çıkmıştır. Genel olarak katılımcıların organik tarımın potansiyel faydalarına ait ifadelerle katılım düzeylerinin "katılıyorum" seçeneğine yakın katılım gösterdikleri belirlenmiştir. Dolayısıyla kırsal kalkınma açısından organik tarımın, bu üretim şeklini belirleyen bölgelere önemli katkılar sağlayaca-

ğı açıktır. Bu sebeple hem kırsal kalkınmanın gerçekleştirilmesi hem de mikro bazda kırsal alanda yaşayanların göç etme oranlarının azaltılması için kırsal alanlarda yaşayanların organik tarım üretimi hakkındaki bilgilendirilmeleri gerekmektedir.

Organik tarımın daha önce de belirtilen çeşitli potansiyel faydaları içerisinde katılımcıların en düşük katılım gösterdiği ortak başlığın “Ekonomik Koşullar” olduğu belirlenmiştir. Eğer organik tarımla uğraşan bu üreticilerin organik tarımdan elde ettikleri ekonomik faydalar artırılmaz ise bu üreticilerin diğer faydalara katılım düzeyleri yüksek çıksa bile bireysel anlamda oldukça önemli olan organik tarımın ekonomik faydalarını düşük olarak gördüklerinden dolayı bu kişilerin organik üretime devam etmeleri risk taşıyacaktır.

Mevsimlerde yaşanan dengesizlikler, artan ürün hastalıkları, toprağın verimsizleşmesi gibi sorunlar nedeniyle tarıma dayalı istikrarlı bir gelir durumu söz konusu değildir. Söz konusu araştırma sahası içinde bulunan Kır Yayla ve Sinekli Yayla’da köylüler yerel tohumları kullanmalarına rağmen, 2010 yılında başlayan ağustos ayındaki yaz yağmurunun ardından köylülerin “ateş marazi” olarak nitelendirdiği Milyu hastalığı yüzünden, ürünlerin özellikle yayla domatesi -pembe domateslerin- % 80 ninin kuruduğu, fıstık çamlarının da bu hastalıktan dolayı iki senelik mahsulünün olumsuz yönde etkilendiği gözlenmiştir. Dolayısıyla, bu kişilerin ekonomik anlamda da organik tarımdan elde edeceği faydaların artırılması gerekmektedir. Bunun için organik tarım üretimi yapan kişiler için çeşitli tarımsal amaçlı “Kırsal Kalkınma Desteklerinden” yörede kurulan dernek işbirliği ile yararlanmaları sağlanabilmelidir.

Yapılan farklı testler sonucunda, katılımcıların organik tarım üretiminin bazı potansiyel faydalarına (tarım ve sosyal durum) ilişkin katılım düzeylerinin cinsiyete göre farklılık gösterdiği sonucu ortaya çıkmıştır. Bu sonuç çerçevesinde erkeklerin, organik tarımın söz konusu faydalarına ilişkin katılım düzeylerinin kadınlara göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Dolayısıyla kadın organik tarım üreticilerinin organik tarımın, tarım ve sosyal durum ile ilgili sahip olduğu ya da olabilecekleri potansiyel faydalar hakkında bilgilendirilmeleri gerekmektedir.

Genel olarak, anketten elde edilen veriler organik tarımın potansiyel faydalarının bu alanda üretim yapan kişiler tarafından da kabul edildiği sonucu ortaya çıkmıştır. Ancak, Madra Dağı’nda aynı coğrafyada yer alan diğer yaylaların da organik sertifikalı üretime başlaması ile; ekolojik ürün üretim ve kullanımının adil sürdürülebilir ve güvenilir bir alışveriş modeli aracılığıyla yaygınlaştırılıp, Burhaniye % 100 Ekolojik Pazarı’nın ürün çeşitliliği sağlanarak, organik üretimin kırsal kalkınmaya katkısı artırılacaktır. Bunun için Burhaniye Belediyesi’nin finansman desteği ile Burhaniye Ziraat Odası adına ortak organik sertifika uygulaması çalışmalarına hız kazandırılmalıdır. Bu sayede yöre halkının organik üretim konusunda eğitim çalışmalarına ağırlık verilmesiyle, hem kişisel hem de yöresel ve ulusal bazda kalkınmaya katkı oluşturulacaktır. Fakat öncelikle organik üretim yapan çiftçilerin Gıda Tarım ve Hayvancılık İl ve İlçe Müdürlüğü’nün bilgilendirme çalışmalarından maksimum yararlanabilmelerini sağlamak için, “Kürtük Köyü Organik Tarım ve Turizmi Geliştirme Derneği” nin aktif rol üstlenmesi önemlidir. Neticede yörede yapılacak bu çalışmalar diğer bölgelere de örnek olacaktır.

Yörede organik tarımla başlatılacak kalkınma atağı sayesinde Kürtük Köyü kırsal; ekolojik tarım turizmi başta olmak üzere, sürdürülebilir birçok çekiciliğe ev sahipliği yapabilir hale gelecek ve kırsal kalkınması sağlam temellere dayanan bir ekonomi oluşturulmuş olacaktır.

KAYNAKLAR

- [1] Aydemir, O.G. (2014). “Burhaniye %100 Ekolojik Pazarda Üçüncü Sezon”, Buğday Ekolojik Yaşamı Destekleme Derneği Ekolojik Yaşam Rehberi, Güz,Sayı:21.
- [2] <http://www.balikesir.gov.tr/ustsayfa.php?id=43> (Erişim Tarihi: 20.09.2015).
- [3] Bozok, D., Kılıç,A., Cevizkaya,G. (2014). “Butik Ürünlerin Kırsal Turizmin Gelişimine Etkileri Konusunda Yerel Halkın Algılarının Belirlenmesi: Gönen Örneği” Uluslararası Sosyal ve Ekonomik Bilimler Dergisi, 4 (2): 67-75, 2014.
- [4] Cengiz, G., Akkuş, Ç. (2012) “ Kırsal Turizm Kapsamında Yöre Halkının Kalkındırılması: Erzurum Örneği”, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi, 14(22): 61-74
- [5] Crucefix, D. (1998). “Organic Agriculture and Sustainable Rural Livelihoods in Developing Countries”Natural Resources and Ethical Trade Programme (NRI) Advisors Conference, Bristol BS1 6BY.
- [6] <http://www.ifoam.bio/en/about-us/history>. (Erişim Tarihi 16.10.2015).
- [7] Karabaş, S. (2011). “Organik Ürünlerin Pazarlanmasında Üretici-Tüketici Davranışların Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesi (Samsun İli Örneği)”, Yayınlanmamış Doktora Tezi,Gaziosmanpaşa Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Tarım Ekonomisi Anabilim Dalı,Tokat.
- [8] Kayıkcı, S. (2009). “Türkiye’de Kırsal Alan Yönetimi”, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi ve Siyaset Bilimi (Yönetim Bilimleri) Anabilim Dalı,Ankara. 14.08.2015).
- [9] <http://www.kirtikkoyu.com/> (Erişim Tarihi: 14.08.2015).
- [10] Narin M. (2012). “Edremit Körfezi Master Kalkınma Planı”, Güney Marmara Kalkınma Ajansı, s.132.
- [11] “Onuncu Kalkınma Planı (2014-2018)”. (2013). TBMM 1041 Nolu Kararı, kırsal kalkınma 1013. s. 293.
- [12] <http://www.orguder.org.tr/turkiyede.html#T%C3%BCR> (Erişim Tarihi: 05.09.2015).
- [13] “Organik Tarım Destekleme Ödemesi Yapılmasına Dair Tebliğ”. (2012). Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı,-Resmî Gazete : 28321:47.
- [14] Soysal, A. (2014). “Çevre Sağlığında Pestisitler”,-Türkiye Sağlık Raporu, HASUDER, 2014-8:357-359, Ankara.
- [15] Şehirlioğlu, B., Şimşek, N. (2013). “101 Soruda Organik Ürün Rehberi”, İletişim Yayıncılık,National Geograp hic Türkiye eki, İstanbul.
- [16] Tolunay, A., Akyol, A. (2006). “Kalkınma ve Kırsal Kalkınma :Temel Kavramlar ve Tanımlar”,Süleyman Demirel Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi, A (2): 116-127.
- [17] <http://www.tarim.gov.tr/BUGEM/Menu/4/Gorevlerimiz> (Erişim Tarihi:21.08.2015).
- [18] http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1001 (eR (Erişim Tarihi: 06.08.2015).
- [19] Willer, H., Lernoud, J. (2014). “Research Institute of Organic Agriculture” (FiBL), Frick, Switzerland, s. 13, 30, 36.
- [20] Zengin, B. (2008). Yayla Turizmi.. N. Hacıoğlu & C. Avcıkurt (Edt). Turistik Ürün Çeşitlendirmesi içinde, s. 137-162, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.